

Veehouders ervaren marktontwikkelingen als grootste risico op hun bedrijf

Hoe kijkt boer naar risico?

Veehouders kijken anders dan de politiek naar bedrijfsrisico. Toch is het beleid rechtstreeks verwant met het inkomen van de boer, bleek op de studiedag van ingenieursvereniging ie-net. Jeroen Buysse: 'Het is niet zeker dat meer vraag in China door Europese productie wordt ingevuld.'

tekst **Annelies Debergh**

Hoe gaan veehouders om met risico en risicomanagement op hun bedrijven? Over die vraag boog ingenieursvereniging ie-net zich op een studiedag in de gebouwen van het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek in Melle.

Hoewel het bezoekersaantal op de studiedag beperkt bleef, leverde het onderwerp enkele verrassende conclusies op. Onder meer dat er een duidelijk spagaat is tussen hoe veehouders naar risico kijken en daarmee omgaan en hoe de overheid dat doet. Veehouders zien de markt als hun voornaamste risico en kijken anders dan de overheid naar hoe ze daarop kunnen anticiperen.

Vanuit wetenschap en beleid bestaat vooral aandacht voor formele beheersinstrumenten zoals contracten, verzekeringen en termijnmarkten, en

voor preventiestrategieën zoals vaccinatieprogramma's. Die hebben vaak betrekking op één specifiek risico. In de praktijk gaat het er echter anders aan toe, zegt Erwin Wauters, onderzoeker aan het ILVO. 'Landbouwers geloven meer in strategieën die de gevolgen van risico's helpen beheersen, zoals het aanleggen van een financiële buffer, het uitstellen van bedrijfs- maar ook private uitgaven of diversificatie.'

Wauters had het in dat kader ook over de 'risk balancing paradox'. 'De overheid wil het inkomensrisico in de landbouw aanpakken en voert maatregelen in om het bedrijfsrisico te laten dalen, waardoor ondernemers een lager bedrijfsrisico ervaren en als gevolg daarvan meer financieel risico aangaan. Het gevolg is dat bedrijven evenveel of zelfs meer onderhevig

zijn aan risico. Dat geldt voor 50 tot 65 procent van de landbouwers.'

Erwin Wauters vervolgte met een vraag: 'We kunnen ons afvragen of de langdurige bescherming in de landbouw heeft geleid tot een sectorstructuur die nu veel te kwetsbaar is om zonder bescherming te functioneren.'

Risicobeheer met gezin

Uit eigen onderzoek kwam Wauters tot de bevinding dat landbouwers risico meer op gezinsniveau beheren dan op bedrijfsniveau. Het verklaart waarom moeilijk is te voorspellen hoe landbouwgezinnen met risico's omgaan. 'Sommige bedrijven vinden risicobeheersinstrumenten buiten de landbouw, op gezinsniveau. Het landbouwbedrijf alleen is een slechte indicator om te begrijpen hoe de gezinnen risico beheren.'

Ricky Focke van Boeren op een Kruispunt keek vanuit zijn praktijkervaring naar de reële risico's in de veehouderij. 'De return-on-investment in de veehouderij is te laag. Het is fundamenteel niet juist dat investeringen in de sector over een termijn van vijftien jaar moeten worden afgeschreven als dat in de industrie in drie jaar al kan. Veel veehouders missen de winst om het risico dat ze nemen te kunnen dragen.' Daar staan ook nog politieke maatregelen naast. 'Bedrijven investeren op vijftien tot twintig jaar, maar het beleid wijzigt veel sneller op vraag van de burger'.

Focke waarschuwde voor de financiering van landbouwbedrijven. 'Een bank financiert wat terugbetaalbaar is. Maar terugbetaalbaar verschilt van rendabel. Ondernemers lopen zo soms in een plan dat bij voorbaat niet rendabel is. De haalbaarheid van een plan voor de toekomst wordt gebaseerd op tijdsreeksen uit het verleden.'

Volgens Focke is er een Vlaamse KWIN nodig, een handboek Kwantitatieve Informatie veehouderij. 'Banken worden strikter, ze zijn niet langer adviseur, maar beoordelen het plan van de ondernemer.'

Jeroen Buysse, professor landbouweconomie, boog zich over de rol van de overheid in het inkomensrisico in de sector en spitste dat met name toe op de melkveehouderij.

'De schommelingen in de groei van de productie en de groei van de vraag zorgen voor volatiliteit in de melkmarkt. De Vlaamse veehouderij wordt in grote mate door het landbouwbeleid in de rest van de wereld beïnvloed.'

Buysse illustreerde dat met het Europese landbouwbeleid. 'Nu is dat ontzettend gedaald, maar vroeger ging veertig procent van alle Europese steun naar de Europese landbouw. In China is precies een omgekeerde beweging aan de gang en gaat steeds meer overheidsgeld naar landbouw. Het is dus lang niet zeker dat de toenemende vraag in China door Europese productie wordt ingevuld. Op lange termijn is in elk geval een negatieve druk op de Europese veehouderij te verwachten.'

Beleid van invloed

Voor de rol van de overheid in het beheer van risico maakte Buysse een vergelijking tussen het Europese landbouwbeleid en de Amerikaanse 'Farm Bill'. 'Het idee achter het beleid in Amerika is fundamenteel verschillend van dat in Europa. Ongeveer de helft van het Amerikaanse budget gaat uit naar risicobeheersmaatregelen, in Europa gaat ruim zeventig procent en dus het grootste deel van het budget naar rechtstreekse inkomenssteun. Hoe moeten we naar de veehouderij kijken? Moeten we het inkomen afschermen via verzekeringssystemen of door interactie in de markt?' Vrijwillige aanbodbeperking, zoals het recente melkreductieprogramma, kunnen eveneens effectief zijn, gaf Buysse aan. 'Door het wegnemen van productie en door de iets gestegen prijs voor de melk heeft de maatregel netto meer effect op de inkomenssteun voor de veehouder.'

Kim Verheyen, melkveehouder te Turnhout:

'Wij willen graag grote kasten van koeien fokken.' (Hp)

Cees Middelweerd, melkveehouder en ondernemer te Mantgum:

'We krijgen straks een tekort aan melk en dan kunnen we gaan onderhandelen. Er zijn namelijk veel stoppers die geen opvolgers hebben. Dat wordt zwaar onderschat.' (Ba)

Lubbert van Dellen, regiodirecteur Accon avm:

'Welke dieren fok je nog op? En hoe kun je zo vroeg mogelijk een goede keuze maken? Kalveren die de eerste drie maanden beter dan gemiddeld groeien, blijken het als vaars ook beter te doen.' (Mv)

Vincent Oosterink, melkveehouder te Angeren:

'Voor 90 procent van onze koeien kies ik stieren met hoge productiefokwaarden. Stieren met modale waarden brengen te vaak dochters waarvan ik het naderhand zonde vind dat ze in onze stal lopen.' (Hp)

Kees de Jong, melkveehouder te Hoogblokland:

'Op basis van eigen ervaring heb ik inmiddels meer vertrouwen gekregen in DNA-stieren. Wel wachten we rustig een paar draaien af om te zien hoe de fokwaarden van een jonge stier zich ontwikkelen. We zijn op zoek naar stieren die zich lange tijd in de top van de lijst handhaven. Tevens gebruiken we nog steeds dochtergeteste stieren.' (Hp)

Hein de Kort, melkveehouder te Bruchem:

'Het zou goed zijn als elke boer in Nederland af en toe eens een middag in een grote supermarkt in de stad staat. Gewoon om te kijken wat de consument doet en eens een vraag te stellen. Dat komt het bedrijf ten goede en daarmee de belangen van de agrarische sector in het geheel. Bewust of onbewust.' (NO)

Jeanet Brandsma, melkveehoudster en bestuurster te Giethoorn:

'Solidariteit tussen melkveehouders staat door het getouwtrek aan de koe onder druk. En dat is geen goede zaak. Wij werken allemaal dagelijks hard op ons bedrijf en iedereen verdient het om dat op een gezonde basis voort te kunnen zetten.' (NO)

Hans van Bergen, melkveehouder te Oeffelt:

'Door ondergrenzen als 105 voor benen te hanteren, mis je misschien de laatste top, maar fok je naar mijn stellige overtuiging wel meer levensduur en dierwelzijn.' (Bo)

Jurgen Veron, melkveehouder te Overschild:

'We melken van oorsprong mrij en zijn daarna gaan inkruisen met holstein. Op een gegeven moment zagen we de gehalten dalen en werden sommige koeien ons te scherp. Daarom besloten we ook weer stieren met mrij-bloed in te zetten. Onze ervaring is dat je gehalten moet fokken en liters voeren.' (Mv)

Jaap Brinkman, fokkerijdeskundige CRV:

'Minder jongvee aanhouden is prima, maar dan wel de beste

dieren. Met een DNA-test heb je van een jong kalf al evenveel informatie als van een derde-kalfskoe. Stel dat een kalf is geboren uit een heel beste koe, maar dat uit het DNA blijkt dat het dier gevoelig is voor mastitis of een melksnelheid in de buurt van 90 heeft. Dan kan dat voor de boer een reden zijn om het kalf niet aan te houden.' (Mv)

Gerrit Hegen, dierenarts te Sleen:

'Uiergezondheid is een belangrijke reden om schoon schip te maken met koeien met een hoog celgetal. Vooral dieren met chronische celtalproblemen, die gezonde koeien kunnen besmetten, komen op het lijstje van afvoer te staan.' (Mv)

Bas van Rosmalen, aankomend melkveehouder te Noordbroek:

'Het allermooiste werk vind ik de kalveropfok. Toekomstige melkkoeien zien opgroeien, dat heeft iets spannends.' (Bo)

Yvette de Haas, projectleider WUR:

'We willen op de Dairy Campus laten zien wat je met fokkerij kunt bereiken, ook al duurt het een aantal jaren voordat een paring leidt tot een vaars in de stal. Maar we willen ook laten zien dat duidelijke keuzen in je fokdoel nog steeds leiden tot functionele koeien.' (NO)

Pieter Sommers, melkveehouder te Elsendorp:

'Wij streven naar koeien van 150 cm of iets groter met goede uiers en benen en voldoende capaciteit. In verband met het hoogwaardige tmr-rantsoen is het belangrijk dat de koeien voldoende melktypisch zijn.' (HI)

Bronnen: HI plus! (Hp), Boerderij ambitie (Ba), Melkvee (Mv), Nieuwe Oogst (NO), Boerderij (Bo), Holstein International (HI)